

Oslo kommune Bymiljøetaten
Idrettsprosjekter v/Erwin Maningding Romero
Ballerud driftsstasjon, Strømsveien 299
0668 OSLO

Nesodden, 11. oktober 2024

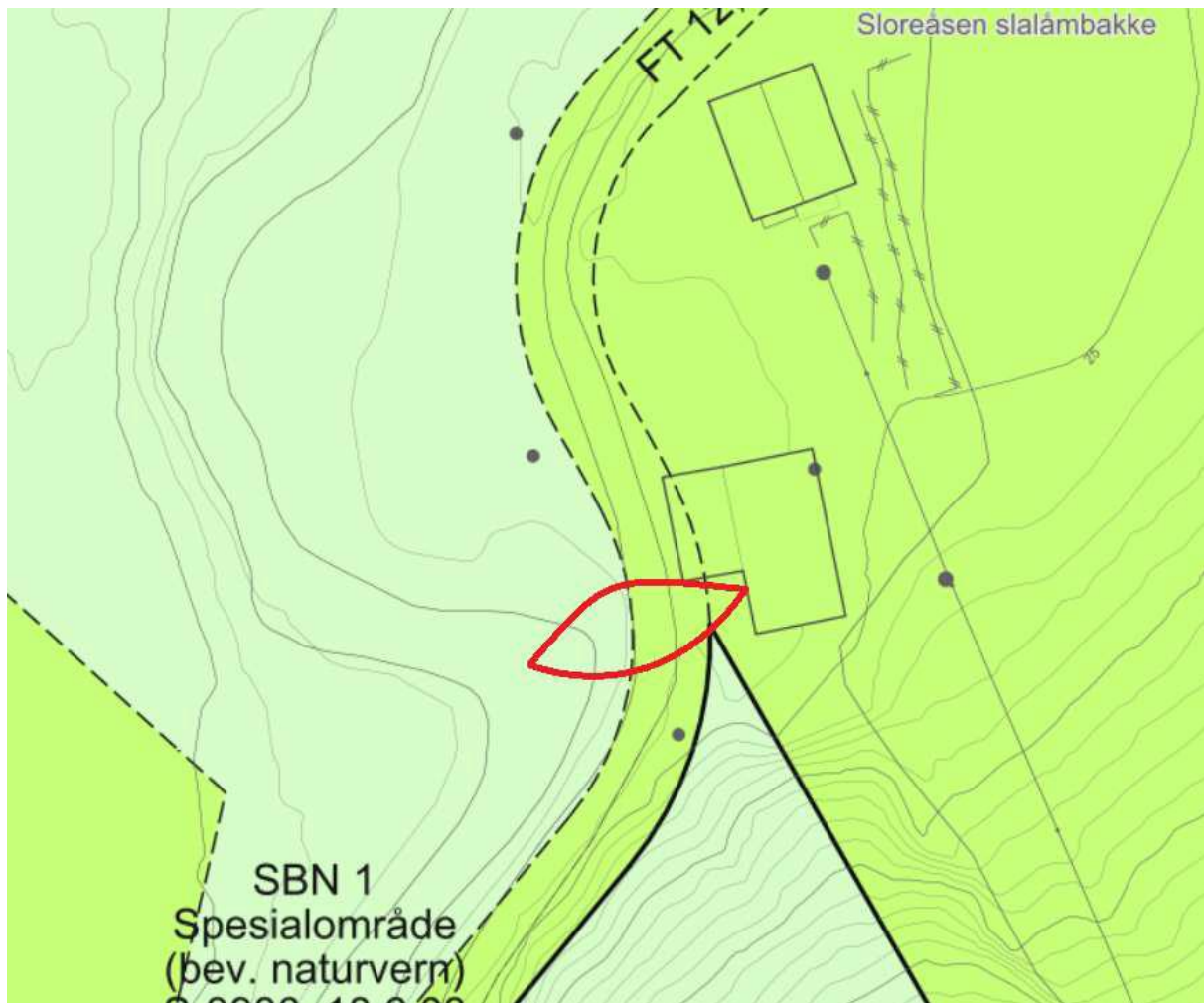
Naturfaglige vurderinger av uttakssted for vann til snøproduksjon ved Sloreåsen alpinanlegg i Oslo i 2024 (tilleggsnotat)

Bakgrunn

Biofokus, ved Ole J. Lønnve, har på oppdrag for Bymiljøetatens (BYM) Idrettsprosjekter v/Erwin Maningding Romero kartlagt natur i et begrenset område langs Ljanselva ved Sloreåsen alpinanlegg (Figur 1). På stedet skal det tas ut vann fra Ljanselva i forbindelse med snøproduksjon noen timer hver vinter. Konsekvenser for dyre- og planteliv både på land og i elven skulle vurderes.

Prosjektet er i hovedsak en tilstandskjekk basert på en kartlegging gjort i 2020 (Olsen 2020). Det ble på dette tidspunktet konkludert med at det var få eller ingen kvaliteter spesielt knyttet til området tiltaket ville berøre, og at inngrepet slik det var skissert av oppdragsgiver, ikke ville ha vesentlige konsekvenser for plante- og dyrelivet i området (Olsen 2020). Dette notatet er derfor et tilleggsnotat til Olsen (2020).

Feltkartleggingen ble utført den 26. august 2024.

Figur 1: Rødt polygon viser undersøkelsesområdet ved Sloreåsen alpinanlegg. Her er det planlagt vanninntak fra Ljanselva for snøproduksjon. Bygningen nær uttaksområdet er den gamle driftsbygningen. Tilsendt fra oppdragsgiver.

Tidligere registreringer

Tidligere er det gjennomført DN-13 naturkartlegginger i området, og Ljanselva er vurdert til naturtypen viktig bekke­drag med verdi som svært viktig (A) (Thylén 2014 og referanser i denne), mens skogen på begge sider av elva i det aktuelle området er vurdert til naturtypen rik edelløvskog med verdi som viktig (B) (Bendiksen og Bakkestuen 2002). For ytterligere detaljer rundt eldre registreringer av naturtyper og plante- og dyreliv i tilknytning til Ljanselva, se Olsen (2020).

I 2022 ble det gjennomført naturkartlegging etter Miljødirektoratets instruks (MI-kartlegging) i området. Like ved punktet for vanninntak, er det avgrenset et parti med flomskogsmark. Lokaliteten er vurdert til svært høy kvalitet (Figur 2).

Fisk

I Ljanselva forekommer flere fiskeslag (Østvold 2021). Ørret finnes i hele elva, og anadrom ørret (sjørørret) går opp fisketrappa nederst i elva, og den vandrer herfra og helt opp til Kruttverksfossen, litt

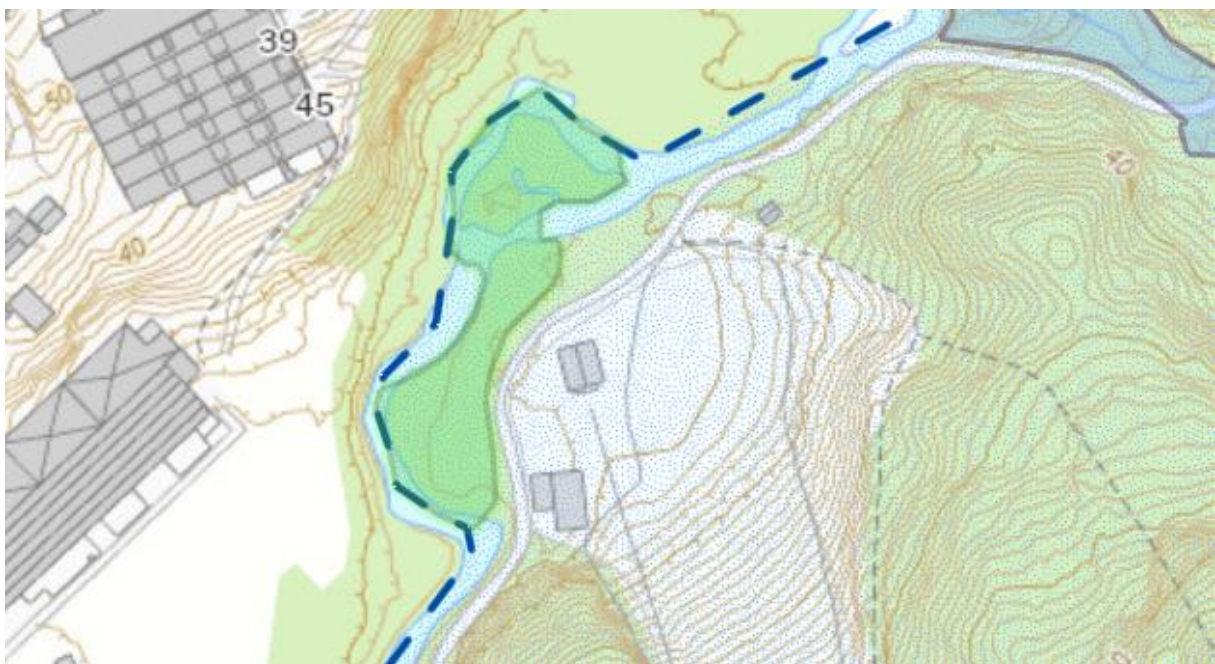
oppstrøms alpinanlegget ved Sloreåsen. I følge Trine Johnsen, Miljøprosjekt Ljanselva (pers. med), er strekningen nedenfor alpinanlegget i dag et viktig gyte- og oppvekstområde for sjørret i Ljanselva.

Fra oppdragsgiver er det opplyst at det er foretatt vurderinger av vannføringen med hensyn på fisk og annet liv i elva ved et eventuelt vannuttak for snøproduksjon. Vurderingene er utført av HydraTeam (2024). I følge HydraTeam skal minstevannføringen ved Sloreåsen være 64 l/s også når det foregår uttak av vann i produksjonsperioden (15. november – 15. mars). Dette gjøres ved å regulere påslippet av vann fra Nøklevann.

Resultater fra befaringen 26. august 2024

På befaringstidspunktet i 2024 var vannføringen i Ljanselva forholdsvis stor grunnet mye nedbør over lengre tid. Vannet var ganske uklart og siktedybden liten. Det var derfor vanskelig å observere noe i vannet. I 2020 ble det beskrevet en svak lukt av kloakk i området og noe skum ble observert på vannoverflaten (Olsen 2020). Kloakkluft eller skum ble imidlertid ikke merket eller observert på befaringstidspunktet i 2024.

Forholdene ellers ved punktet der vanninntaket er planlagt, var i all hovedsak slik de er beskrevet av Olsen i 2020 (Figur 3 og 4). To eldre rør finnes ved dette punktet, og litt rustfarget vann kom ut av det minste, hvilket trolig skyldes jernholdig vann (Figur 3). Med hensyn på plante- og dyrelivet ble det ikke registrert vesentlige endringer i området siden 2020, og det ble konkludert med at artsinventaret og forholdene for plante- og dyrelivet generelt var lik slik de er beskrevet i Olsen (2020). Av rødlistearter, forekommer treslagene alm og ask (begge EN). Begge artene, spesielt alm, er vanlige langs denne delen av Ljanselva. Forekomstene av disse treslagene ved tiltaksområdet utgjøres kun av enkelte unge små trær. Fremmedarten russekål (SE) ble, som i 2020, observert fåtallig langs gangveien. Andre fremmedarter ble ikke registrert, men kanadagullris (SE) står i store bestander i alpinbakken, og denne kan potensielt spre seg videre langs gangveien som går langs elva.

Figur 2: Grønt polygon viser avgrensningen til en lokalitet med flomskogsmark langs Ljanselva ved Sloreåsen alpinanlegg. Lokaliteten er vurdert til svært høy kvalitet. Kilde: Naturbase (2024).

Figur 3: Selve tiltaksområdet ved Sloreåsen. Her kommer to rør ut, og rustfarget vann kom ut av det minste. Foto: Ole J. Lønnve.

Figur 4: Bildet til venstre viser partiet mot den gamle driftsbygningen ved Sloreåsen alpinanlegg, mens bildet til høyre viser vegetasjonen langs gangveien. Her forekommer noe russekål. Foto: Ole J. Lønnve.

Vurdering

Olsen (2020) vurderte tiltaket, slik det var opplyst fra oppdragsgiver, som uproblematisk for plante- og dyrelivet. Vurderingen etter undersøkelsen i 2024 er i hovedsak den samme, gitt at tiltaket ikke vil medføre vesentlige endringer der vannet tas. Av oppdragsgiver er det opplyst hvordan tiltaket vil bli utformet. Det skal ikke etableres noen demning eller terskel i elva. Det etableres vanninntaksrør fra elva med selvfall frem til kum for sedimentering plassert i bakkant av ny driftsbygning. For at det skal

komme minst mulig sedimenter og organisk avfall inn i pumpekummen skal inntaksrøret i elva være plassert i en kum med bunn. Røret plasseres 2/3 opp på kumveggen slik at sedimenter kan bunnfelle i kummen. Det er vanskelig konkret å si hvilke konsekvenser det får, men sannsynligvis vil konsekvensene være begrenset.

Fjerning av kantvegetasjon må holdes på et minimum, og tiltaket må ikke berøre naturtypelokaliteten med flomskogsmark (jfr. Figur 2). Som nevnt i Olsen (2020), må man også være oppmerksom på at det er noen fremmedarter i eller nær området, og en må sikre at en ikke bidrar til spredning av disse ved graving og flytting av masser.

Konsekvensene for fisk, spesielt anadrom laksefisk, ble imidlertid ikke vurdert i Olsen (2020). Det er opplyst at elvestrekningen langs alpinanlegget utgjør viktige gyte- og oppvekstområder for sjørørret. Gytingen vil skje i partier i elva der det er egnet gytesubstrat (grus). Fra oppdragsgiver er det opplyst at snøproduksjon kan starte fra 15. november. Normalt gyter ørreten fra slutten av september til et stykke ut i oktober, men enkelte år kan dette forskyves, for eksempel som følge av lite nedbør, lav vannføring eller ugunstige temperaturforhold. Gytingen kan da skje i november eller i noen tilfeller enda senere. Når gytingen er over, vil de fleste utgytte fisk vende tilbake til Oslofjorden, men noen kan også bli stående i elva gjennom vinteren. I forhold til spesielt sjørørret, vil det være viktig som et føre-var tiltak at uttak av vann ikke gjøres før tidligst 15. november. Dette for å unngå eventuelle uheldige brå endringer av vannføringen, temperatur eller andre forstyrrelser i denne perioden. Lokaliteten i elva, der vannuttak er planlagt, ligger dessuten der elva gjør en sving og danner en dypere kulp. Slike kulper i elva fungerer som hvileplasser for oppadgående ørret i gytetiden, samt steder der ungfisk og stasjonær fisk vil stå gjennom vinteren. Sannsynligvis vil all gyting normalt sett være over etter 15. november. Også anleggsperioden kan være uheldig. Det er viktig at dette gjøres på et tidspunkt hvor forstyrrelsene dette eventuelt medfører har minst konsekvens. Her må man vektlegge ulike organismers behov. Eksempelvis hekker både fossefall og vintererle langs elva, og hekkeperioden 1. april-15. juli bør unngås. Generelt anbefales det at man skaffer bedre kunnskap om fisken og fuglelivet i og i tilknytning til elva.

Ved tapping av vann er det generelt svært viktig at en minstevannføring sikres, også med tanke på elvestrekningen videre nedstrøms elva fra Storeåsen både for fisk og annet liv i elva. HydraTeam har vurdert hva minstevannføringen i elva må ligge på. Biofokus har imidlertid ikke tilstrekkelig kompetanse til å vurdere dette.

Vurdering av tiltaket med hensyn til naturmangfoldloven

Her vurderes tiltaket kun opp mot § 9

.

§ 9 Føre-var prinsippet

Når det treffes en beslutning, uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltnings tiltak.

Kunnskapsgrunnlaget, gjennom forhåndsundersøkelser og feltarbeid, vurderes som godt. Det er gjennomgående lav usikkerhet knyttet til konsekvensvurderingen opp mot plante- og dyrelivet ved det aktuelle stedet. Det er imidlertid knyttet usikkerhet opp mot hensynet til fisk, spesielt sjørørret. Fra oppdragsgiver er det opplyst at snøproduksjon kan starte allerede 15. november. Normalt gyter ørreten fra slutten av september til et stykke ut i oktober, men enkelte år kan dette forskyves, for eksempel som følge av lite nedbør, lav vannføring eller ugunstige temperaturforhold. Gytingen kan da skje i november eller enda senere. Med tanke på spesielt sjørørret, vil det være viktig som et føre-var

tiltak at snøproduksjon ikke starter før 15. november. I det hele tatt er kunnskapen rundt fisk i det aktuelle området av elva ikke tilstrekkelig klarlagt, og et bedre kunnskapsgrunnlag hva gjelder fisk, bør fremskaffes. Føre-var prinsippet er derfor ikke tilstrekkelig opplyst med hensyn på spesielt fisk, men også fugl. Både fossefall og vintererle hekker i tilknytning til elva.

Referanser

Bendiksen, E. & Bakkestuen, V. 2002. Naturtyper langs Ljanselva. Kartlegging og verdisetting av biologisk mangfold. Rapport 1. Friluftsetaten, Oslo kommune.

HydraTeam 2024. Hydrologiske beregninger for uttak av vann fra Ljanselva for snøproduksjon. Rapport på oppdrag av Bymiljøetaten. 17 s.

Thylén, A. 2014. Naturverdier ved Skullerud, Oslo kommune. BioFokus-notat 2014-43.
<https://lager.biofokus.no/biofokus-notat/biofokusnotat2014-43.pdf>

Østvold, P. 2021. Fisk og fiske i Oslo .Oslo Elveforum. <https://www.osloelveforum.org/fisk-og-fiske-i-oslo/>

Med vennlig hilsen

Ole J. Lønnve